

συγγράμματος περί τῆς ἀνθρωπίνης νοήσεως, ἐδημοσίευσεν πολλὰ, τὰ ὁποῖα συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ στερεώσῃ καὶ νὰ καταστήσῃ κοινὴν ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν συνταγματικὴν κυβέρνησιν τοῦ 1689. Πρὸς ἀνταμοιβὴν δὲ τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ καὶ τῆς φήμης τῇ παρεχωρήθη ἡ σημαντικωτάτη θέσις τοῦ ἐπιμελητοῦ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν ἀποικίων. Τὸ 1700, χάριν τῆς υἱείας του, ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τῆς θέσεως ταύτης καὶ ν' ἀποσυρθῇ εἰς τὴν Ὀάτην (Oates), ἐν τῇ κουιτείᾳ τοῦ Ἑσσεξ, ξενισθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Μασσάμ, θυγατὶς τοῦ φίλου του τοῦ περιωνύμου δόκτωρος Κουδθόρθ. Ἐνισχυλῆθη δὲ πρὸ πάντων, ἐν τῷ καταφυγίῳ τούτῳ, εἰς τῆς θείας Γραφῆς τὴν μελέτην, καρπὸς τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ παράφρασις τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου Παύλου, δημοσιευθεῖσα μετὰ τὸν θάνατόν του. Τὸ 1703, αἱ προσβολαὶ τοῦ ἄσθματός του, γενόμεναι συνεχέστεραι καὶ ὀδυνηρότεραι, προητοίμασαν τὸν ταχὺν καὶ γαλήνιον θάνατόν του. Μὴ δυνάμενος νὰ ἡσυχάσῃ ὡς ἐκ τῶν πόνων του ἐν τῇ κλίνῃ, μετεκομίσθη εἰς τὸ σπουδαστήριόν του, καὶ ἐπὶ τοῦ σκίμποδός του, ἀφοῦ ἐγέυθη ὀλίγων στιγμῶν ὕπνου, καὶ ἤκουσε προτεκτικῶς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ψαλμῶν ὑπὸ τῆς Κ. Μασσάμ, ἐξέπνευσεν τὴν 28 Ὀκτωβρ. 1704 εἰς τὸ 73^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Τὰ πρώτιστα ἠθικὰ προτερήματα τοῦ Λοκίου ἦσαν ἡ ὑψηλοφροσύνη καὶ ἡ ἀβρότης τῶν αἰσθημάτων καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις τῆς τύχης του· ἡ σύνεσις καὶ ἡ προφύλαξις, συνεχῶς πλήρους σταθερότητος, ἡ πλήρης καλοκαγαθία καὶ ἡ ἀνοχὴ κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τῆς ἐποχῆς του.

Τὰ συγγράμματά του φέρουσι λατινικὴν ἐπιγραφὴν· *Methodus adversariorum*· τὸ πρῶτον εἶναι ὑπόδειγμα τοῦ τρόπου καθ' ὃν πρέπει τις νὰ καταγράψῃ τὰς συλλογὰς καὶ τακτοποιήσῃ τὰ τῶν σπουδῶν του ἐρανίσματα, τὸ δεύτερον ἐπιστολὴ τις πολύχροτος πρὸς τὸν Λιμβόρχ ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀνοχῆς. Τὸ *Δοκίμιον* περί τῆς ἀνθρωπίνης νοήσεως ἐδημοσιεύθη ἐν Λονδίῳ τὸ 1700. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ὁ Λόκκιος ἐδημοσίευσεν τὸ *Δοκίμιον* περί τῆς πολιτικῆς κυβερνήσεως, ὅπερ σκοπὸν εἶχε νὰ υποστηρίξῃ τὴν νομιμότητα τῆς νέας δυναστείας. Ἡ πραγματεία αὕτη ἐχρησίμευσεν ὡς ὑπόδειγμα εἰς τὸ *Κοινωνικὸν συνάλλαγμα* τοῦ Ῥουσώ. Τὸν Αἰμύλιον τοῦτον ὡσαύτως ἐνέπνευσαν αἱ περὶ τῆς ἀγωγῆς ἐπιστολαὶ τοῦ Λοκίου. Τὸ 1693 ἐδημοσιεύθη ἐπίσης τὸ σύγγραμμα, ὃ *Ἐλλογος Χριστιανισμός*, εἰς ὃ ὁ Λόκκιος ἐζητεῖ νὰ συνδιαλλάξῃ ὅλας τὰς διεπούσας αἱρέσεις. Τὸ βιβλίον περί τοῦ ἐμπορίου, εἶναι ἡ βῆσις ὅλων τῶν συγγραμμάτων περὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, αἵτινα ἐδημοσιεύθησαν κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα.

Ἄλλ' ὅτι καθιστᾷ περιόδοον τὸ ὄνομα τοῦ Λοκίου, εἶναι τὸ *Δοκίμιόν* του περί τῆς ἀνθρωπίνης νοήσεως, ὅπερ ἔτυχεν ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς δημοσιεύσεώς του μεγίστης ὑποδοχῆς, ὡς ἐκ τῆς φήμης τοῦ συγγραφέως καὶ τῆς κριτικῆς καὶ ἐλευθέρου κινήσεως τῶν πνευματικῶν, καὶ ἐπειρὸν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς νεωτέ-

ρας φιλοσοφίας. Ὁ Κ. Κουζίνος ἐδημοσίευσεν λεπτομερῆ ἐκδοσιν τοῦ συγγράμματος τούτου ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῶν ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας μαθημάτων του. Ἡ κατωτέρω εἰκὼν παριστᾷ τὴν οἰκίαν, ἐνθ' ὃ Λόκκιος ἐνεφανίσθη εἰς τὸν κόσμον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΘΩΝ ΚΑΙ ΕΘΙΜΩΝ ΤΩΝ ΝΕΩΓΕΡΩΝ ΛΑΚΩΝΩΝ, (Μαζατωρ.)

Τούτων τὰ οὐσιωδέστερα εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα.

Τὸ ἐκδικητικόν,—ὅπερ τοσοῦτον εἶναι ἰρρίζωμενον ἐν ταῖς ψυχαῖς καὶ αὐτῶν τῶν γυναικῶν, ὥστε φαίνεται, πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, ὅτι οὐδεμία ἀνθρώπινος βόηθεια θέλει ἰσχύσει νὰ τὸ καταστρέψῃ.

Ἄπαντα ἡ Λακωνία εἶναι διηρημένη εἰς γενεὰς ἢ φατρίας, ἐκάστης τῶν ὁποίων προΐσταται εἷς ἢ καὶ πλεοῖστοι διὰ τε τὴν ἀνδρείαν ἢ τὴν περιουσίαν διακρινόμενοι, εἰς οὓς πάντα τὰ λοιπὰ τῆς γενεᾶς μέλη πείθονται. Ὅταν δὲ συμβῇ ἕξις μεταξὺ τῶν γενεῶν, ἅπαντα τὰ μέλη ἐκατέρας ἐτοιμάζονται πρὸς πόλεμον, εἰς ὃν ἂν συμβῇ φόνος ἐπὶ τινα τῶν μελῶν αὐτῶν, τὰ τῆς ἄλλης γενεᾶς, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ φονεὺς, ἀνάγκη νὰ προφυλάττωνται, διότι καὶ ὁ μικρότατος αὐτῶν ἡμπορεῖ νὰ φονευθῇ πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ ἀποθανόντος, ἕως οὗ διαλλαχθῶσι, καὶ τότε ὁ φονεὺς χρεωστεῖ νὰ ὑπάγῃ νὰ προσκυνήσῃ, ὡς λέγουσι, τοὺς στενωτέρους τοῦ φονευθέντος συγγενεῖς. Οὗτοι δὲ εἶναι ὑπὸ χρεοὶ νὰ θεωρῶσιν αὐτὸν εἰς τύπον τοῦ φονευθέντος συγγενοῦς των, καὶ χρεῖας τυχοῦσης νὰ τὸν προστατεύωσιν. Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ τοιοῦτος πρέπει νὰ ὑπακούῃ καὶ συστρατεύηται ὅπου καὶ ὅταν οἱ συχωρήσαντες αὐτὸν θελήσωσιν. Ἡ πρᾶξις αὕτη τῆς συχωρήσεως καλεῖται *ψυχικόν*. Τὸ περίεργον δὲ εἶναι ὅτι πολλάκις ἡ διαλλαγὴ γίνεται διὰ ποσότητός τινος δραχμῶν, αἵτινες δίδονται παρὰ τοῦ φονεῦς πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ φονευθέντος, τὸ αἶμα τοῦ ὁποίου ἐν τῇ πε-

ριπτώσει ταύτη μετ' ἀργυρίου ἀνταλλάσσεται. Ἄν δὲ οὐχὶ εἰς πόλεμον γενικὸν δύο γενεῶν, ἀλλ' εἰς ἔριν δύο ἀτόμων ἐναντίας ἡ καὶ ἐνίοτε τῆς αὐτῆς γενεᾶς συμβῇ φόνος, τότε εἰ μὲν ἦσαν οἱ εἰς ἔριν ἐλθόντες ἐναντίας γενεᾶς, οἱ εἰς τὴν γενεάν τοῦ φονέως ἀνήκοντες, ἅπαντες πρέπει νὰ προφυλάττωνται, διότι οἱ τῆς ἐναντίας ὁποιοδήποτε ἐξ αὐτῶν φανερώς τε καὶ κρυφίως φονεύουσι πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ φονευθέντος· ἂν ὅμως οἱ συμπλακέντες ἦσαν τῆς αὐτῆς γενεᾶς, τότε οἱ οἰκίῳ τοῦ φονέως πρέπει νὰ προφυλάττωνται, διότι πᾶς τις αὐτῶν ἐμπορεῖ νὰ φονευθῇ, ἀντὶ τοῦ πραγματικοῦ φονέως, ὅνπερ σπανιώτατα ἐπιτυγχάνουσι. Μέχρι δὲ τῆς ἐκδίκησεως οἱ στενωτάτοι συγγενεῖς τοῦ παθόντος φέρουσι τὰ γένηα ὡς σημεῖον τῆς μήπω ἐκδίκησεως, μετὰ τὴν ὁποίαν τὰ κείρουσι μὲν αὐτοί, τὰ φυλάττουσι δ' οἱ ἕτεροι.

Ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν ἐκάστης τῶν γενεῶν τούτων ὑπάρχει προσέτι καὶ πολὺς ἢ ὀλίγος ἀριθμὸς ἀδυνάτων τινῶν οἰκογενειῶν καλουμένων *φαιμέγων*, οἱ διὰ πόλεμον ἱκανοὶ ἄνδρες, τῶν ὁποίων στρατεύονται μὲν σὺν τοῖς κυρίοις αὐτῶν καὶ ποιοῦσιν ὅλα ὅσα καὶ ἐκεῖνοι, δὲν ὑπάρχοντες ὅμως εἰς ὅσα καὶ οἱ προστάται αὐτῶν, διότι οὐδέποτε ἡ σπανιώτατα τὸ αἷμα αὐτῶν ἐξιλέονει τοὺς παθόντας ἐχθροὺς των, οἵτινες ἐν γένει πρὸς τοὺτους μεγίστην περιφρόνησιν δεικνύουσιν.

Ἡ φιλοξενία.—Ὅσον σκληροὶ καὶ μνησικάκοι ἂν ᾖναι οἱ Λάκωνες πρὸς τοὺς συμπατριώτας αὐτῶν, ἐχθροὶ ὄντες, τοσοῦτον φιλόξενοι φαίνονται πρὸς τοὺς ξένους τοὺς κατὰ τυχὴν ἐκ τῆς πατρίδος των διαβαίνοντας καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν καταλύοντας. Καὶ κατηγερῶνται μὲν ὑπὸ πολλῶν, οὐδαμῶς ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς Λάκωνας γινωσκόντων, καὶ ὁλοτελῶς τὰ ἦθη καὶ ἔθιμά των ἀγνοοῦντων. Τὰ ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ὅμως γεγονότα, ὁπότε πλῆθος Πελοποννησίων οἰκογενειῶν εἰς τοὺς βράχους ἐκείνους κατέφυγον, καὶ ἀπαρადεγμάτιστον φιλοξενίαν καὶ περιποίησιν ἔλαβον, καὶ τὸ μέγιστον, ὁπότε αὐτῇ τῆς Λακωνίας ἡ ἱστορία οὐδεμίαν ἐξ ἀμνημονεῦτων χρόνων ἐν αὐτῷ συμβᾶσαν ληστρικὴν πράξιν καθ' ὁποιοῦδήποτε ξένου περιγυομένου ἢ ἐν αὐτῷ παροικεῦντος μαρτυρεῖ, ἀποδεικνύουσιν ὅτι αἱ κατηγορίαι ἐκεῖναι δὲν εἶναι εἰμῇ ψεύδη ὑπὸ ἀνθρώπων πονηρῶν καὶ κακοήθων ἐπινοηθέντα.

Ὁ ἀρεν προικὸς γάμος.—Τὸ ἔθιμον τοῦτο φαίνεται διατηρηθὲν ἀπὸ τῆς τοῦ Λυκούργου νομοθεσίας, μετὰ προσθηκῶν τινῶν. Ἐπειδὴ ὁ πατὴρ ἢ οἱ τῆς νύμφης συγγενεῖς οὐ μόνον οὐδεμίαν ἄλλην προίκα πλὴν τῶν ἐνδυμάτων, ἅτινα ἀναλόγως τῆς ἐαυτῶν καταστάσεως ἐμποροῦν νὰ ᾖναι πολλὰ ἢ ὀλίγα, διδουσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ νυμφίου λαμβάνουσιν, ὁ μὲν πενθερὸς εἰ μὲν εἶναι ἀνωτέρας ἢ ἴσης γενεᾶς μετὰ τὴν τοῦ γαμβροῦ, πολλὰς ἢ ὀλίγας δραχμὰς κατὰ τὴν συμφωνίαν (ἐνίοτε μεταξὺ τῶν πτωχοτέρων 50 γρόσια) ἐπειτα ἀριθμὸν τινα σφακτῶν, καὶ ἀνάλογον ἀριθμὸν ἄρτων ἀρετὰ μεγάλων, καὶ διπλασίας τούτων ὀκάδας οἴνου. Κατόπιν ἐν τῷ παραδίδοσθαι τὴν νύμφην, ὁ νυμφίος, ὅστις οὐδέποτε πρὸ τῆς στιγμῆς ταύτης δύναται νὰ πλητῇ τὴν νύμφην καὶ νὰ συνομιλήσῃ μετ' αὐτῆς,

εἶναι ὑπόχρεως νὰ δώσῃ δραχμὰς τινὰς πρὸς τὸν παραδιδόντα αὐτῇ τὴν νύμφην, καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς στενωτέρους συγγενεῖς αὐτῆς, ἐκ τούτων δὲ αἱ μὲν πρὸς τὸν παραδιδόντα διδόμεναι καλοῦνται *παραδοτικά*, αἱ δ' εἰς τοὺς συγγενεῖς τῆς νύμφης *παλιχαρτάτικα*. Σημειωτέον ὅτι ὁ θελήσας νὰ λαβῇ σύζυγον ἀνωτέρας οἰκογενείας, οὐ μόνον λίαν ἀκριβὰ πληρώνει αὐτήν, ἀλλὰ καὶ ὑπήκοος σχεδὸν τοῖς συγγενεῦσι τῆς νύμφης γίνεται· ἂν ὅμως ὁ γαμβρὸς ᾖναι ἀνωτέρας οἰκογενείας, τότε αὐτὶ νὰ διδῇ, λαμβάνει παρὰ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ, καὶ εἶναι ὑπόχρεως νὰ ὑπερασπίζηται αὐτὸν τε καὶ τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς του ἐν πάσαις περιστάσεσιν. Ἐξαιρεῖται ἡ περίστασις καθ' ἣν τὰ θήλαα δὲν ἔχουσιν ἀδελφοὺς, διότι τότε αἱ γυναῖκες κληρονομοῦσιν ἅπασαν τὴν πατρικὴν αὐτῶν περιουσίαν, πλὴν τῆς οἰκίας, ἣτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἀνήκει πάντοτε εἰς τοὺς στενωτάτους συγγενεῖς αὐτῶν.

Ἀξία δὲ καταφρονήσεως συνήθεια εἶναι, τὸ ὅτι ἀποβάλλονται τῆς οἰκίας τοῦ ἀνδρὸς αὐτῶν ἅπασαι αἱ σύζυγοι ὅσας ἡ φύσις ἐστέρησε τῆς δυνάμεως τοῦ γεννᾶν, ἡ ἔλαβον τὴν δυστυχίαν νὰ χάσωσι τὰ τέκνα των μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῶν, ἡ περιουσία τοῦ ὁποίου τότε περιέρχεται εἰς χεῖρας τῶν στενωτάτων συγγενῶν του, ἡ δὲ δυστυχὴς σύζυγος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μετέξῃ οὐδενός.

Τελευταία δὲ συνήθεια εἶναι τὰ λεγόμενα *μνημόσυνα*, γινόμενα κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον·

Ὅταν τις ἀποθάνῃ, τὴν ἐσπέραν, καθ' ἣν ἐνταφιασθῇ, οἱ στενωτάτοι συγγενεῖς αὐτοῦ συνέρχονται εἰς τὴν οἰκίαν του, φέροντες μετ' ἐαυτῶν ἐτοιμασίαν τινὰ δειπνίου, ἀφοῦ δὲ φάγωσιν αἱ γυναῖκες, σχηματίζουσαι κύκλον, ἐξάρχουσι τοῦ θρήνου (μυριολογούσιν), ὅστις λέγεται πάντοτε διὰ στίχων, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπιτυχῶς, καὶ εἰς δὲ ἀναφέρονται συνήθως τὰ προτερήματα ἢ ἐλαττώματα τοῦ ἀποθανόντος, καὶ τρόπον τινὰ χρησιμεύει ὡς πανηγυρικὸς αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ τὴν τρίτην καὶ τὴν ἐνάτην, καὶ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν, καὶ τὸν ἕκτον μῆνα, καὶ τελευταῖον, τὸ ἔτος τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὅτε ὅμως δύνανται νὰ παρευρεθῶσιν ὅσοι θέλωσιν, ἐννοεῖται ὅμως ὅτι οὐχὶ μετὰ χεῖρας κενάς, ἀλλ' ἄρτον καὶ ὄξος, καὶ οἶνον φέροντες.

M. Καλοποθάκης.

ΤΟ ΠΛΟΙΟΝ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ.

—ο—

Κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1813 ἀνεχώρησεν ἐκ Τουλῶν τὸ πολεμικὸν βρῖκιον ὁ *Θωρακοφόρος* μεταφέρον εἰς Σμύρνην μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ τὸν Κ. . . . Πρόξενον Γάλλον εἰς Ἀνατολήν. Ἐπιφορτισμένος δὲ ἰδιαιτέρην ἀποστολήν, διετάχθη νὰ ἐπιβῇ εἰς τὸ αὐτὸ πλοῖον.

Ὁ *Θωρακοφόρος* ἦτο πλοῖον ὠραῖον, ἀνάλογον,